

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ PRŮLOMU PŘEDEM PŘIPRAVENÉ OBRANY NEPŘÍTELE

V soudobých operacích bez použití jaderných zbraní bude častým jevem průlom nepřátelské obrany. Půjde o obranu ženijně vybudovanou a připravenou, s dovedným využitím všech ochranných vlastností terénu, velkou hustotou protitankových i jiných bojových prostředků, dobře organizovaným a účinným systémem paléb dokonale skloubeným se zátarasy všeho druhu, včetně jaderných min.

Průlom takto připravené obrany je jedním z nejsložitějších způsobů bojové činnosti a má vysoké nároky na velitele a štáby všech stupňů při jeho plánování, řízení, organizaci součinnosti a všestranném zabezpečení.

Proto je i v Rozkaze ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1984–1985 stanoveno: „Větší pozornost věnovat organizaci a provedení průlomu připravené nepřátelské obrany nasycené protitankovými prostředky a zátarasy, útoku ve vysokých tempích v těsné součinnosti se všemi druhy vojsk a všestrannému zabezpečení zasazování druhých sledů a záloh.“

Důsledná analýza vševojskové situace a podmínek, za nichž průlom připravujeme, nám umožňuje určit hlavní **úkoly a obsah** ženijního zabezpečení.

Mezi ně patří:

- zabezpečení přesunů a přeskupení vojsk úpravou a údržbou cest a přepravišť přes vodní překážky,
- ženijní zabezpečení vyvedení, rozvínutí a zasazení úderného uskupení do průlomu,
- zřizování a udržování průchodů v zátarasech a překážkách,
- vyhledávání a zneškodňování jaderných min,
- zabezpečení přesunů druhých sledů a záloh divizí úderného uskupení pásmem průlomu,
- ženijní zabezpečení rozvíjení útoku do hloubky.

Jejich plnění ovlivňují především krátké lhůty, charakter a zvláštnosti terénu, roční období, počasí, počty zemních strojů, přepravních prostředků, mechanických a výbušných odminovačů a jejich technický stav.

Na plnění jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení se podílejí všechny druhy vojskových a vojskových jednotek, ale hlavní poslání má ženijní vojsko.

Organizace a řízení ženijního zabezpečení průlomu vyžaduje od náčelníka ženijního vojska armády a jeho oddělení maximální soustředění všech sil k plánování, přípravě i vedení operace.

Hlavní úkol na začátku plánování, do kterého se musí zapojit i náčelník ženijního vojska, bude plnit štáb armády. Je nutné, aby měl jasný cíl ženijního zabezpečení a jeho zaměření, určil jednotlivé úkoly a analyzoval vliv všech podmínek na jejich provedení, časovou návaznost na vševojskové rozhodnutí a zabezpečil plnění podřízenými jednotkami, technikou a materiálem. Na základě splnění všech těchto opatření může předložit veliteli armády návrh na ženijní zabezpečení průlomu a uskupení ženijních sil a prostředků.

Po jeho schválení zaměří úsilí oddělení, náčelníků ženijních služeb, velitelů i štábů ženijních útvarů a jednotek na jeho plnění.

K plánovací, organizátorské a řídicí činnosti boje potřebuje náčelník ženijního vojska dostatek nových, hodnověrných a úplných zpráv, které musí zabezpečit ženijní průzkum. Při jeho organizaci má úzkou součinnost s ostatními odbornými náčelníky. Vzhledem ke velkému množství úkolů, které plní ženijní průzkum v týlu nepřítelů i v sestavě vlastních vojsk, a nedostatečného množství ženijních průzkumných jednotek, je potřeba, aby část úkolů byla zabezpečována i prostřednictvím ostatních druhů průzkumu (vševojskového, leteckého, radiotechnického a dalších). Ženijní průzkum je zaměřen na průzkum cest k přesunu, přeskupení a vyvedení vojsk úderného uskupení na čáru přechodu ke zteči a na ženijní opatření nepřítelů na směru hlavního úderu s důrazem na pásmo průlomu. Průzkum cest uskutečňují odborné orgány, které jsou vyslány před přeskupující a vyváděná vojska. V případě možnosti je vhodné a vysoce efektivní, aby ženijní průzkum cest vedly ženijní důstojnické průzkumné hlídky z vrtulníků. Ženijní průzkum předního okraje obrany nepřítelů vedou vševojskové průzkumné orgány divízi (pluků), které prolamují obranu nepřítelů, a průzkumné orgány jednotek v přímém dotyku. Ženijní průzkum musí zís-

kat hodnověrné zprávy o rozsahu zatárasování, použití jaderných min a systému překážek před předním okrajem i v hloubce, o rázu, hodnotě ženijního budování obrany nepřítelů na předním okraji i v hloubce a stavu průchodnosti terénu.

Úprava a údržba cest a náhradních přepravišť k **zabezpečení přesunů a přeskupení vojsk** je úkolem armády, plní je síly a prostředky ženijního a silničního vojska svazu.

Při výběru cest vycházíme ze stávající silniční sítě, která splňuje základní technické parametry (šířka vozovky 6—7 m, nosnost 60 t) nebo úpravami umožňuje jejich dosažení. Při úpravě cest je třeba využívat těch, které byly připraveny divizemi prvního sledu, a již zřízených armádních komunikací. Těžiště soustředíme na úpravu objízdek kolem poškozeného nebo zamořeného úseku, zřízení náhradních přepravišť přes vodní překážky a označení cest. Hustá silniční síť umožňuje výběr objízdek, a proto jejich vyhledání a vytyčení je časově méně náročné než úprava poškozených úseků. Hlavní pozornost věnujeme zabezpečení přeskupení raketových a protiletadlových raketových útvarů a dělostřelectva, včetně přísunu munice a přesunu (přeskupení) divízi, které tvoří úderné uskupení k průlomu. V průběhu přesunů a přeskupování našich vojsk se zaměříme na překonávání nepřátelských zátarasů zřízených na komunikacích a přepravištích minováním na dálku. K tomu musíme mít připraveny a materiálně zabezpečeny vyčleněné jednotky. (V každé vševojskové i vojskové rotě po družstvu, osádce a v praporu po četě.)

Ženijní odřady, zálohy a ženijní jednotky přesunujících se vojsk musí být začleněny do pochodové sestavy tak, aby byly schopny zabezpečit jeho průběh i přeskupení.

Úpravu cest vykonává armádní ženijní silniční mostní útvar (jeho jednotlivé ženijní silniční jednotky) po praporech úsecích v celém pásmu přeskupení. Pokud jsou v pásmu přesunu vodní překážky, budou pro jejich přemostění použity prostředky z ženijního silničního mostního útvaru PMS nebo z armádní ženijní zálohy (z pontonového útvaru).

Divize k **vyvedení** na čáru přechodu ke zteči do průlomu potřebuje dvě až tři

cesty, pluk prvního sledu jednu až dvě cesty.

Při **rozvinování** do praporek proudů určujeme od čáry rozvinutí pro každý prvosledový prapor jednu cestu, při rozvinování do rotních proudů pro každou rotu a do četových pro každou četou jeden směr postupu terénem.

Složitost ženijního zabezpečení vyvedení a rozvinutí divize na čáru přechodu ke zteči je ovlivněna pásmem přesunu, které se neustále zužuje až na šířku 4 km. Při hustotě stávající silniční sítě je výběr cest velmi složitý. Bude nutné volit i polní cesty, což se projeví ve zvýšených nárocích na jejich úpravu. Ještě složitější situace vznikne při rozvinování vojsk do praporek proudů, kdy se vzdálenost potřebných cest zmenší na 1 km. Proto při rozvinování do rotních a četových proudů bude třeba vojska vést již terénem na určených směrech. V dalším věnujeme pozornost pečlivému ženijnímu průzkumu cest postupu v terénu, jejich včasnému úpravám a označení. Proto část ženijních jednotek divizí a pluků musí být předsunuta na nebezpečné úseky těchto cest k vykonání jejich úpravy a údržby. Na plnění uvedených úkolů se budou podílet i ženijní jednotky vojsk v dotyku.

I když cesty až na čáru rozvinutí do praporek proudů upravuje a udržuje ženijní silniční mostní útvar armády a náhradní přepraviště pontonový útvar, je povinností divize, která je vyváděna na čáru přechodu ke zteči, organizovat a zabezpečit plnohodnotnou úpravu os během přesunu, s využitím OZP a ženijní zálohy divize a pluků. OZP divize upravuje cesty až po čáru rozvinování do praporek proudů, OZP pluků až po čáru rozvinování do rotních proudů. Dále prapory upravují cesty svými silami a prostředky.

Kromě ženijních jednotek divize a pluků musí být schopny útvary druhů vojsk (prvky bojové sestavy) zabezpečit úpravu cest před vlastním pochodovým proudem svými silami a prostředky.

Rozvinování divize se nepřítel bude snažit zastavit minováním na dálku, zřizováním přehradných a překážkových minových polí. Zde bude využívat především vrtníkové systémy minování a raketo-
metné a dělostřelecké systémy. Jde o plošná minová pole se značnou hloubkou (až

300 m) s PT protipásovými a protidnovými minami (M 56, M 75, AT-1, AT-2, M 67, M 72). Jejich překonání je možné mechanickým, výbušným nebo kombinovaným způsobem. Jen výjimečně ručním způsobem.

Čára přechodu ke zteči musí být ženijně zabezpečena, zejména ochranou boků uskutečněním manévru zátarasu POZ divize a pluků v dotyku. Při vážné úhroze i činností POZ armády (může zabezpečit manévry zátarasu o celkové délce 3,9 km jednou pokládkou).

Výbušné zátarasu považuje nepřítel po jaderných zátarasích za neúčinnější a neefektivnější ženijní prostředek k zpomalení tempa postupu našich vojsk. Vzájemně jsou doplňovány přirozenými terénními překážkami a nevýbušnými zátarasu.

Základ výbušných zátarasů tvoří obranná a přehradná minová pole. Nejvyšší hustoty dosahují před předním okrajem obrany. K jejich překonání je zapotřebí **zřizovat průchody** pomocí mechanických odminovačů nebo ručním způsobem.

Nejdříve zřídíme **průchody ve vlastních** výbušných zátarasích jednotek v dotyku v počtech podle požadavků vojsk, která vedou průlom. Tento úkol plní ženijní jednotky pluků a divize v dotyku v časovém předstihu (v noci před průlomem ručním způsobem). Za zvlášť příznivých podmínek je možné vlastní minová pole v úseku průlomu odstranit úplně. Přímo součástí tohoto úkolu je vytyčení a označení průchodů ukazateli (ze soupravy SVP-1), očíslování a zabezpečení regulace v průchodech pořádkovou službou.

Průchody v nepřátelských zátarasích před předním okrajem nepřátelské obrany zřizujeme v souladu s bojovou sestavou pluků a divize. Jejich počet a umístění v terénu upřesňujeme při rekognoskaci, včetně upřesnění míst pro montáž odminovačů na tanky. Při nedostatku času i při odborné ženijní rekognoskaci.

Jestliže motostřelecké jednotky vedou zteč na BVP a všechny tanky a BVP jsou vybaveny odminovači, zřizujeme pro každou rotu 1–2 průchody k průjezdu zbývajících technik, která nemá odminovače. V ostatních případech zřizujeme jeden průchod pro každou četou prvního sledu.

Část průchodů ve výbušných zátarasích nepřítel zřizují ženijní jednotky pluků a divize v dotyku ručním způsobem; jejich

větší část zřizují jednotky, které vedou průlom organickými mechanickými a výbušnými odminovači a raketovými odminovači posilových ženijních odminovacích čet. Průchody zřizujeme v období palebné přípravy.

Průchody v nepřátelských zátarasích označujeme shodným způsobem jako ve vlastních zátarasích. **Regulaci a pořádkovou službu** zabezpečují ty jednotky, které je zřídily.

Přechody přes překážky zřizujeme pomocí mostních tanků (mostních automobilů), zemních strojů, tanků a vozidel s buldozerovým zařízením.

Po projetí prvních sledů divizí je část průchodů uzavírána a je zabezpečen provoz pouze v průchodech vyhrazených pro přesuny druhých sledů a záloh. Průchody, jimiž procházejí plukovní a divizní cesty, zvětšujeme na šířku 6 m, označujeme je vysokými značkami a činnost pořádkové služby je v nich prodloužena.

Po překonání zátarasů na předním okraji a po průlomu prvního obranného postavení nepřítele je nezbytné doplnit výbušné odminovače (ROD-200, VO) náložemi k překonávání zátarasů v hloubce.

Vyhledávání a ničení jaderných min uskutečňují ženijní průzkumná družstva z čtyř průzkumu a ničení jaderných min divizního ženijního praporu nebo ženijního odtarasovacího praporu. Tato družstva začleňujeme do speciálních odřadů. U divize vytváříme obvykle jeden odřad, u pluku prvního sledu 1–2 odřady. K zabezpečení splnění tohoto úkolu je nutné posílit každou divizi, která se zúčastňuje průlomu, jednou četou průzkumu a ničení jaderných min z ženijního odtarasovacího praporu.

Každé ženijní průzkumné družstvo je vybaveno prostředky k vyhledání, zarušení a ničení jaderné miny (hlubinná a normální minohledačka, generátor místního rušení, rušící síť a speciální náloživo).

Když motostřelecké a tankové jednotky obsadí prostor uložení jaderných min, nastupuje skupina pro ničení (ženijní družstvo a družstvo radiačního a chemického průzkumu). Ženisté upřesňují místo uložení a typ jaderné miny, přerušují roznětové kabely a odpojují přijímací antény. V součinnosti s chemickými průzkumníky určují způsob ničení jaderné miny. Po je-

jich zničení pokračují v dalším postupu podle nařízení velitele speciálního odřadu.

Pásmo průlomu omezí výběr cest k přesunu druhých sledů a záloh. Kromě toho budou stávající cesty poškozeny bojovou činností, zatarasováním a ničením, včetně minování na dálku.

OZP a ŽZ pluků a divize budou průběžně **upravovat cesty pro druhé sledy a zálohy** s důrazem na vyhledávání a vytyčování objížděk kolem poškozených míst, zesilování mostů, odminování a odtarasování cest a rozšiřování průchodů ve výbušných zátarasích. V této činnosti budou využívat cesty, které upravily pluky prvního sledu.

Zasazení druhého sledu armády zabezpečuje ženijní silniční mostní pluk. Přitom využívá cesty, které upravily divize prvních sledů. Úprava je uskutečňována centralizovaně a zabezpečuje ji ženijní silniční prapor na každé ose. Ochranu boků zasazované divize zajišťuje protitanková záloha armády v součinnosti s pohyblivým odřadem zatarasovacím armády a divize prvního sledu.

Ženijní zabezpečení průlomu obrany nepřítele na vodní překážce

Z analýzy hydrografické sítě středoevropského válcíště vyplývá, že každých 30–50 km se můžeme střetnout s úzkou vodní překážkou (do 100 m) a každých 150–300 km se středně širokou vodní překážkou (100–250 m). Při tempu útoku 40 až 50 km za den budou prvosledové divize při rozvíjení operace překonávat denně 1–2 vodní překážky různé šířky. Je přirozené, že velení armád NATO využije těchto vodních překážek jako výhodných obranných čar.

Proto jedou z podmínek úspěšného rozvíjení útočné operace je znemožnit odcházejícímu nepříteli nebo jeho přisunovaným zálohám využít vodní překážky k organizovanému přechodu do obrany. Jestliže se to nepodaří, bude násilný přechod některých vodních překážek spojen s průlomem obrany nepřítele.

Vybudovaná obrana na řece je potom vážnou překážkou v rozvíjení útoku, bude mít vliv na podstatné snížení jeho tempa, způsobí značné ztráty našim vojskům a

může oddálit nebo dokonce znemožnit splnění stanoveného úkolu.

Proto můžeme považovat průlom obrany nepřítelů na vodní překážce za jeden z nejdůležitějších úkolů útočné operace vedené bez jaderných zbraní. Splnění těchto požadavků bude vyžadovat od velitelů a štábů všech stupňů, především však armády a divizí, vysokou organizovanost, předvídatost, umění v co nejkratším čase zabezpečit všechna potřebná opatření k úspěšnému splnění tak náročného a složitého úkolu.

Vlastní násilný přechod vodní překážky z hlediska ženíjního zabezpečení může být ovlivněn:

- zaminováním cest a přístupů k vodní překážce a prostorů soustředění přepravních prostředků a vojsk minováním na dálku,
- zaminováním vlastní vodní překážky včetně obou břehů,
- změnou hydrologického režimu vodní překážky,
- ničením zřízených přepravišť a přepravujících se vojsk plovoucími minami, zápalnými zátarasy, jadernými minami a ostatními prostředky ničení.

Zvláštní pozornost je zapotřebí věnovat opatřením, která znemožní nepříteli uskutečnit změny v režimu vodní překážky vysláním předem nastavených odřadů, předvojí nebo taktických vzdušných výsadků k obsazení hydrotechnických staveb na řece (umístěných protiproudě úseku násilného přechodu). Tuto změnu může způsobit i použití jaderných min. V závislosti na ráži a hloubce uložení dochází k různému rozsahu účinku ve vlastním korytě řeky i v okolí. Důležitou úlohu má i moment překvapení, neboť vlastní odpálení bude vykonáno až v průběhu násilného přechodu.

Vážnou překážkou mohou být i zápalné zátarasy. Využití lehce hořlavých kapalin (nafta, benzín nebo napalm) před zahájením nebo v průběhu násilného přechodu může způsobit zničení našich přepravních prostředků a ztráty živé síly a bojové techniky.

Vzhledem k tomu, že okolo 80 % bojové, speciální a dopravní techniky vojsk armády se nemůže samostatně přepravit přes vodní překážku, závisí úspěch násilného přechodu s průlomem obrany ve

značném rozsahu na jeho ženíjním zabezpečení.

Mezi hlavní úkoly ženíjního zabezpečení patří:

— ženíjní průzkum přístupových cest k vodní překážce, vlastní vodní překážky, břehů, okolního terénu, charakteru ženíjního vybudování obrany nepřítelů s důrazem na systém zátarasů,

— odminování cest a přístupů k řece, obou břehů a vlastní řeky, zřízení průchodů v zátarasech před předním okrajem nepřátelské obrany i v hloubce,

— úprava a údržba cest pro manévry a přesun jednotek k přepravištím, včetně úpravy vjezdů a výjezdů s důrazem na předepsaný sklon břehů,

— zřizování i udržování přepravišť, včetně klamných, jejich důsledné maskování a ochrana před plovoucími minami,

— manévry přepravními a odčistovacími prostředky.

Vzhledem k tomu, že organizujeme a plníme dva na sebe navazující velmi složité úkoly, je třeba získat maximum zpráv jak o řece, tak i o obraně nepřítelů. Na plnění tohoto úkolu se podílejí všechny druhy průzkumu. Nejdůležitější z nich však plní ženíjní průzkum, který musí zjistit:

— charakter vodní překážky, šířku a hloubku, rychlost proudu, stav dna a břehů, jejich sklon; členitost a pokrytost okolního terénu, přístupy k řece, stav přepravišť, ostrovy, mělčiny a vodní stavby na řece, místní zdroje, vhodná místa ke zřízení přepravišť; místo a druh zátarasu na přístupových cestách, březích a v samotné vodní překážce,

— vliv počasí a roční doby,

— charakter a stupeň ženíjního vybudování nepřátelské obrany na předním okraji i v hloubce, její aktivnost a odolnost, způsob zaminování řeky a obou břehů, charakter zátarasů na předním okraji a v hloubce obrany.

Výsledkem všech druhů průzkumu musí být zjištění nejvhodnějšího pásma i směru překonání vodního toku a průlomu obrany nepřítelů i pro demonstrační činnost.

Metodika práce velitele a štábu armády bude vycházet především z požadavků souběžného plánování a postupného přijímání rozhodnutí. Velení bude charakteristické

vydáváním většího počtu předběžných nařízení, organizací rekognoskace a součinnosti v terénu i na operačním stupni vedení.

Jedním ze základních dokumentů štábů na všech stupních (armáda, divize i pluk), který řeší problematiku přepravy při násilném přechodu vodní překážky, je **grafikon přepravy**. Zpracovává jej operační oddělení v součinnosti s náčelníkem ženijního vojska (náčelníkem ženijní služby), veliteli a náčelníky druhů vojsk a služeb. Pro jednotky a útvary druhů vojsk je z něj vyhotoven potřebný výpis.

Zvláštnosti při násilném přechodu vodní překážky spojené s průlomem obrany nepřítele je stanovení času „C“. Bude-li přední okraj obrany nepřítele na protilehlém břehu, pak považujeme za čas „C“ okamžik odplutí jednotek prvního sledu od vlastního břehu. Bude-li však přední okraj obrany nepřítele v hloubce za řekou a na protilehlém břehu bude pouze předsunuté postavení, pak je třeba s tímto kalkulovat nebo stanovit čas pro průlom obrany nepřítele zvlášť.

Maximální pozornost je nutné věnovat odminování vlastní vodní překážky a obou břehů. Toto uskutečňujeme buď ručním způsobem (odtarasovací skupiny) nebo pomocí raketových odminovačů ROD-200 pod příkrytím palbě dělostřelectva, úderů letectva a maskováním pomocí dýmů a

aerosolů v době vyhrazené pro palebnou přípravu. Proto v sestavě prvních koloběhů přepravujeme odtarasovací skupiny, jejichž úkolem je odminování vodní překážky na protilehlé straně a břehu, včetně úprav jeho sklonu a výjezdů pro plovcoucí techniku.

Při ražení průchodů v nepřátelských výbušných zátarasech na předním okraji obrany k dosažení tempa útoku je zapotřebí dodržet zásadu, že na každou prvosledovou četou, která se zúčastňuje průlomu, razíme jeden průchod. Jejich zřízení uskutečňujeme s využitím návěsných odminovačů (MOV, KMT-6) na tancích. Přepravu těchto odtarasovacích prostředků zabezpečujeme na přívozových přepravištích (soulodí z pásových samohybných prámů GSP nebo ze soupravy DMS) v Č + 10'—20'.

Při násilném přechodu vodní překážky s průlomem obrany je důležité udržovat zálohu přepravních a odtarasovacích prostředků, její vhodné umístění, zabezpečení manévru, uvědomování vojsk o použití přepravišť, která budeme uskutečňovat v rámci manévru, a důsledné dodržování grafikonu přepravy na všech přepravištích.

Důraz zaměříme především na plavidlová a přívozová přepraviště. Mostová přepraviště budeme zřizovat až v době, kdy jednotky předsunutých oddadů a předvojů zajistí bezpečnou stavbu.

Ženijní zabezpečení průlomu předem připravené obrany nepřítele je jedním z nejsložitějších otázek zvláště ve spojitosti s násilným přechodem vodní překážky. Vyžaduje vysoké nároky na ženijní náčelníky, velitele a štáby ženijního vojska při jeho organizaci, součinnosti, ženijním materiálně technickém zabezpečení a manévru ženijním vojskem.

Při porovnání možností ženijních jednotek msd [td] s obsahem a rozsahem jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení dojdeme k závěru, že každou divizi, která vede průlom, je zapotřebí posílit jedním ženijním praporem (msd ještě navíc ženijní odminovací rotou). Při násilném přechodu vodní překážky spojeném s průlomem obrany i ženijním a pontonovým praporem a ženijní rotou pásových samohybných soulodí.